

Pokyny pro zaměstnavatele

Poučení o postupu při exekuci srážkami ze mzdy a jiných příjmů

V naší praxi se často setkáváme s tím, že plátci mzdy povinného zcela přesně neví, jak při provádění srážek postupovat, případně některé své povinnosti záměrně neplní. V takových případech jsme pak bohužel nuceni nesplnění uložených povinností sankcionovat pořádkovými pokutami ve výši až 50.000 Kč, přičemž tyto mohou být ukládány i opakovaně. Oprávněnému zároveň vzniká právo podat na plátce mzdy poddlužnickou žalobu a žalobu na náhradu škody.

Abychom předešli těmto nepříjemným situacím, z nichž naprostá většina vzniká právě z důvodu nedostatku informací, připravili jsme pro Vás podrobný postup, jak v exekuci **srážkami ze mzdy a jiných příjmů povinného** přesně postupovat. Pokud v níže uvedeném textu nenajdete odpovědi na všechny Vaše dotazy, můžete nás kdykoliv kontaktovat a pokusíme se Vám upřesňující informace poskytnout.

Nařízení a výplata provedených srážek

Srážky ze mzdy nebo jiných příjmů (dále jen „srážky“) je každý plátce mzdy nebo jiných příjmů (dále jen „plátce“) povinen provádět **od okamžiku, kdy mu byl doručen exekuční příkaz** srážkami ze mzdy nebo exekuční příkaz srážkami z jiných příjmů povinného (dále jen „exekuční příkaz“). **Pokud má plátce v okamžiku doručení exekučního příkazu již zpracované mzdy, ale k jejich vyplacení zatím nedošlo, je povinen mzdu povinného s ohledem na doručený exekuční příkaz znovu přepočítat.**

V dalších případech se plátce řídí rozhodnutími soudního exekutora a soudu, který exekuci nařídil. To platí zejména v případě, kdy dojde k zastavení nebo odkladu exekuce, nebo kdy mají být dle dohody mezi oprávněným a povinným prováděny menší srážky, než stanoví právní předpisy. **Sraženou částku poukáže plátce na účet soudního exekutora poté, co obdrží vyrozumění o nabytí právní moci exekučního příkazu.**

Pokud bude exekuční příkaz srážkami ze mzdy nebo jiných příjmů doručen plátci, u něhož povinnému nikdy nevznikl nárok na mzdu nebo jiný příjem, popřípadě zanikl nárok povinného na mzdu nebo jiný příjem, sdělí plátce mzdy nebo jiných příjmů neprodleně soudnímu exekutorovi, že povinnému nikdy nárok na mzdu nebo jiný příjem nevznikl, popřípadě den, kdy tento nárok zanikl.

Základní postup při výpočtu výše srážek ze mzdy

Pro orientační výpočet srážek ze mzdy povinného mají plátcí možnost využít například elektronické kalkulačky umístěné na internetové adrese www.vyplata.cz. Soudní exekutor se však nemůže zaručit za skutečnost, že takto vypočtené srážky budou vždy správné, proto pro Vaši informaci dále uvádíme přesný popis výpočtu výše srážek.

Srážky se provádějí z čisté mzdy, která se vypočte tak, že se od mzdy odečte záloha na daň z příjmů fyzických osob srážená z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění. Srážené částky se vypočtou podle podmínek a sazeb platných pro povinného v měsíci, za který se čistá mzda zjišťuje. V případě, že je povinnému vyplacen přeplatek na dani vzniklý na základě ročního zúčtování daně z příjmů fyzických osob, je tento přeplatek pro účely výpočtu výše srážky součástí čisté mzdy v měsíci, kdy byl vyplacen.

Do čisté mzdy se započítávají i čisté odměny za vedlejší činnost, kterou zaměstnanec vykonává u toho, u koho je v pracovním poměru. Nezapočítávají se však do ní částky poskytované na náhradu nákladů spojených s pracovním výkonem, a to zejména při pracovních cestách.

Základní částka, která nesmí být povinnému z měsíční mzdy nebo jiného příjmu (dále jen „mzda“) sražena, je dle nařízení vlády č. 595/2006 Sb., rovna úhrnu dvou třetin součtu částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu nebo dvě osoby podle zvláštního právního předpisu (dále jen "nezabavitelná částka") na osobu povinného, a jedné čtvrtiny nezabavitelné částky na každou osobu, které je povinen poskytovat výživné. Životní minimum jednotlivce je stanoveno § 2 zák. č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Částka normativních nákladů na bydlení pro jednu nebo dvě osoby se stanoví pro byt užívaný na základě nájemní smlouvy v obci s alespoň 70 000 obyvateli podle § 26 odst. 1 písm. a) zák. č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Na manžela povinného se započítává jedna čtvrtina nezabavitelné částky, i když má samostatný příjem. Na dítě, jež manželé společně vyživují, se započítává jedna čtvrtina nezabavitelné částky každému manželovi zvlášť, jsou-li srážky prováděny ze mzdy obou manželů. Jedna čtvrtina nezabavitelné částky se nezapočítává na žádného z těch, v jejichž prospěch byla nařízena exekuce nebo výkon rozhodnutí pro pohledávky výživného, jestliže exekuce nebo výkon rozhodnutí dosud trvá, a to pro výživné běžné i dlužné.

Vláda České republiky stanoví nařízením částku, nad kterou se srazí zbytek čisté mzdy bez omezení. Dle § 2 nařízení vlády č. 595/2006 Sb., činí částka, nad kterou se zbytek čisté mzdy vypočtené podle § 279 odst. 1 věty první občanského soudního řádu bez omezení, jedenapůlnásobek součtu částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu nebo dvě osoby pro byt užívaný na základě nájemní smlouvy v obci s alespoň 70 000 obyvateli podle § 26 odst. 1 písm. a) zák. č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.

Od vypočtené čisté mzdy se odečte základní částka. Z čisté mzdy, která zůstává po odečtení základní částky, se srazí bez omezení část mzdy přesahující jedenapůlnásobek součtu částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu nebo dvě osoby pro byt užívaný na základě nájemní smlouvy v obci s alespoň 70 000 obyvateli (částka, která se srazí bez omezení).

Výjimkou z výše uvedeného jsou srážky prováděné z dávek poskytovaných podle zaopatřovací smlouvy (smlouva o důchodu, smlouva o výměnku), kdy, jsou-li splněny podmínky stanovené

občanským zákoníkem, nesmí být povinnému z těchto dávek sražena částka, kterou povinný vzhledem ke svým poměrům pro své zaopatření nutně potřebuje. Výši této částky určí soudní exekutor v exekučním příkaze.

Pořadí pohledávek

Z čisté mzdy, která zbývá po odečtení základní částky a která se zaokrouhlí směrem dolů na částku dělitelnou třemi a vyjádřenou v celých korunách, lze srazit k vydobytí pohledávky oprávněného jen jednu třetinu. Pro přednostní pohledávky se srážejí až dvě třetiny. Přednostní pohledávky se uspokojují nejprve z druhé třetiny a teprve, nestačí-li tato třetina k jejich úhradě, uspokojují se spolu s ostatními pohledávkami z první třetiny, zde jsou však posuzovány pouze podle svého časového pořadí.

Částka, nad kterou se zbytek čisté mzdy srazí bez omezení, činí jedenapůlnásobek součtu částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu nebo dvě osoby.

Takto zjištěná plně zabavitelná část zbytku čisté mzdy se připočte ke druhé třetině zbytku čisté mzdy v rozsahu, který je potřebný k uspokojení přednostních pohledávek, zbývající část se připočte k první třetině. Přednostními pohledávkami jsou:

- pohledávky výživného,
- pohledávky náhrady škody způsobené poškozenému ublížením na zdraví,
- pohledávky náhrady škody způsobené úmyslnými trestnými činy,
- pohledávky daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění,
- pohledávky náhrady přeplatků na dávkách nemocenského pojištění, důchodového pojištění a důchodového zabezpečení,
- pohledávky pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, pohledávky pojistného na úrazové pojištění a pohledávky pojistného na veřejné zdravotní pojištění,
- pohledávky náhrady přeplatků na podpoře v nezaměstnanosti a podpoře při rekvalifikaci,
- pohledávky náhrady přeplatků na dávkách státní sociální podpory,
- pohledávky regresní náhrady podle zákona o nemocenském pojištění,
- pohledávky náhrady mzdy, platu nebo odměny a sníženého platu nebo snížené odměny, poskytované v období prvních 14 kalendářních dnů a od 1. ledna 2011 do 31. prosince 2013 v období prvních 21 kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény.

Uspokojování několika pohledávek

Jsou-li srážky ze mzdy prováděny k vydobytí několika pohledávek, uspokojí se jednotlivé pohledávky z první třetiny zbytku čisté mzdy nebo jiného příjmu podle svého pořadí bez ohledu na to, zda jde o přednostní pohledávky nebo pohledávky ostatní.

Dochází-li ke srážkám z druhé třetiny zbytku čisté mzdy, uspokojí se z ní bez zřetele na pořadí nejprve pohledávky výživného a teprve pak podle pořadí ostatní předností pohledávky. Nepostačí-li částka sražená z druhé třetiny k uspokojení všech pohledávek výživného, uspokojí se nejprve běžné výživné všech oprávněných a pak teprve nedoplatky za dřívější dobu, a to podle poměru běžného výživného. Nebylo-li by však částkou sraženou z druhé třetiny kryto ani běžné výživné všech

oprávněných, rozdělí se mezi ně částka sražená z druhé třetiny poměrně podle výše běžného výživného bez ohledu na výši nedoplatků.

Pořadí pohledávek se řídí dnem, kdy byl plátcí mzdy doručen exekuční příkaz. Bylo-li mu doručeno téhož dne více exekučních příkazů, popřípadě usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy pro několik pohledávek, mají tyto pohledávky stejné pořadí; nestačí-li částka na ně připadající k jejich plnému uspokojení, uspokojí se poměrně.

V exekučním řízení často dochází k situaci, kdy povinný změní zaměstnání. **Pořadí pohledávek se v tomto případě řídí dnem, kdy byl exekuční příkaz doručen prvnímu plátcí.** Další plátce obdrží s původním exekučním příkazem na prvního plátce také usnesení, kde bude mimo jiné uvedeno datum, kterým se pohledávka řídí, a aktuální zůstatek vymáhané pohledávky.

Vyplácí-li plátce měsíční mzdu nadvakrát (jako zálohu a vyúčtování), může přiměřené srážky provést povinnému již ze zálohy. Výplatu srážek soudnímu exekutorovi provede však vždy až po uplynutí příslušného měsíce.

Je-li exekuční příkaz doručen plátcí až po tom, kdy již byla část měsíční mzdy nebo jiných příjmů povinnému vyplacena, nepřihlíží se k provedené výplatě a srážky se provedou tak, jakoby povinný měl za celý měsíc právo jen na mzdu, která mu ještě vyplacena nebyla. **V případě, že bude plátcí doručen exekuční příkaz v okamžiku, kdy u něho povinný již nepracuje, avšak nebyla mu zatím vyplacena mzda, plátce má povinnost srážky z nevyplacených prostředků provést.**

Rozsah prováděných srážek

Srážky ze mzdy lze provádět jen do výše exekucí vymáhané pohledávky s příslušenstvím. V případě, že je jistina vymáhané pohledávky úročena, je nutné, aby si plátce ověřil její aktuální výši u soudního exekutora. Provádět srážky ze mzdy ve větším rozsahu, než dovolují právní předpisy je nepřipustné, a to i když s tím povinný souhlasí. Dochází-li k výplatě dlužné mzdy za několik měsíců najednou, je třeba vypočítat srážky za každý měsíc zvlášť.

Více plátců mzdy

Pobírá-li povinný mzdu od několika plátců, vztahuje se provádění exekuce srážkami ze mzdy na všechny jeho mzdy a jiné příjmy.

Povinnost zaměstnavatele, který přijímá nového zaměstnance

Povinnost provádět srážky vzniká novému plátcí již okamžikem, kdy se dozví, že exekuce je prováděna srážkami ze mzdy povinného; nedozví-li se o těchto okolnostech nový plátce již dříve, vzniká mu tato povinnost okamžikem, kdy mu je doručen exekuční příkaz. Pořadí, které získala pohledávka oprávněného u předchozího plátce, jí zůstává zachováno.

Ten, kdo přijímá zaměstnance do práce, je povinen vyžádat si od něho potvrzení vystavené tím, u koho naposledy pracoval, o tom, zda byla nařízena exekuce nebo výkon rozhodnutí srážkami z jeho mzdy, kterým soudem (soudním exekutorem) a v čí prospěch. Takové potvrzení je povinen každý zaměstnavatel vydat zaměstnanci, který u něho přestal pracovat.

Zjistí-li ten, u koho povinný nastoupil nově do práce, že exekuce byla prováděna srážkami ze mzdy, oznámí to bez odkladu soudnímu exekutorovi, který exekuční příkaz vydal.

Plátce mzdy musí do jednoho týdne oznámit všem soudním exekutorům, od kterých obdržel exekuční příkaz srážkami ze mzdy, že u něho přestal povinný pracovat. Zároveň jim zašle vyúčtování srážek, které ze mzdy nebo jiných příjmů povinného provedl a oznámí jim, na jaký exekuční příkaz srážky poukázal a pro které pohledávky a jakými soudními exekutory byly exekuční příkazy srážkami ze mzdy vydány, a jaké pořadí mají tyto pohledávky.

Srážky z jiných příjmů než mzda

Ustanovení o exekuci srážkami ze mzdy se použijí i na exekuci srážkami z platu, z odměny z dohody o pracovní činnosti nebo dohody o provedení práce, z odměny za pracovní nebo služební pohotovost, z odměny členů zastupitelstva územních samosprávných celků, z výživného a z dávek státní sociální podpory a pěstounské péče, které nejsou vyplaceny jednorázově.

Srážky se dále provádějí z příjmů, které povinnému nahrazují odměnu za práci nebo jsou poskytovány vedle ní, jimiž jsou:

- náhrada mzdy nebo platu,
- nemocenské,
- peněžitá pomoc v mateřství,
- důchody,
- stipendia,
- podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci,
- odstupné, popřípadě obdobná plnění poskytnutá v souvislosti se skončením zaměstnání, služebního poměru nebo výkonu veřejné funkce,
- peněžitá plnění věrnostní nebo stabilizační povahy poskytnutá v souvislosti se zaměstnáním,
- náhrada za ztrátu na výdělků po dobu dočasné pracovní neschopnosti a náhrada za ztrátu na výdělků po skončení dočasné pracovní neschopnosti,
- dávky vyplývající ze smlouvy o výměnku podle občanského zákoníku,
- výsluhový příspěvek vojáků z povolání nebo příslušníků bezpečnostních sborů,
- mzdové nároky podle zákona upravujícího ochranu zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele.

Jestliže povinný po vydání exekučního příkazu získá místo mzdy (nebo jiného příjmu) nebo vedle ní právo na některý z jiných příjmů (nebo mzdu), vztahuje se exekuční příkaz i na tento příjem (nebo mzdu).

Z odstupného se srážky vypočítávají zvlášť z každého násobku průměrného výdělků, měsíčního platu, služebního příjmu, služebního platu nebo odměny, ze kterých byla odvozena výše nebo minimální výše odstupného stanovená jinými právními předpisy. Nastoupí-li povinný do práce nebo vznikne-li povinnému právo na některý z výše uvedených příjmů v době, která se určí podle počtu násobků průměrného výdělků, měsíčního platu, služebního příjmu, služebního platu nebo odměny, ze kterých byla odvozena výše nebo minimální výše odstupného stanovená jinými právními předpisy, považují se jednotlivé násobky průměrného výdělků, měsíčního platu, služebního příjmu, služebního platu nebo odměny po dobu poskytování odstupného za měsíční příjem, na který se vztahují ustanovení o výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy.

Rozdělení základní částky a nemocenská

Pokud povinnému v jednom kalendářním měsíci náleží zároveň mzda/náhrada mzdy a dávka vyplácená okresní správou sociálního zabezpečení (nemocenské, peněžitá pomoc v mateřství), je dosavadní plátce mzdy (při nástupu na nemocenskou se dosavadním plátcem mzdy rozumí zaměstnavatel, při ukončení nemocenské se jím rozumí příslušná okresní správa sociálního zabezpečení) povinen při provádění srážek za tento měsíc započíst základní částku v plné výši, případně v nižší výši, nedosahuje-li příjem vyplácený dosavadním plátcem mzdy výše základní částky.

Pakliže dosavadní plátce mzdy započte pouze část základní částky, nový plátce mzdy započte v příslušném kalendářním měsíci částku ve výši rozdílu mezi tím, co započel dosavadní plátce mzdy a základní částkou. Dosavadní plátce mzdy je povinen informovat o těchto skutečnostech nového plátce mzdy nejpozději na konci kalendářního měsíce, ve kterém došlo ke změně plátce mzdy. Dosavadní plátce mzdy je rovněž povinen oznámit novému plátcovi mzdy, zda mu bylo doručeno usnesení o rozdělení základní částky, a toto usnesení mu postoupit na vědomí.

V případě předávání podkladů v rámci dočasné pracovní neschopnosti povinného je zaměstnavatel povinen spolu s údaji potřebnými pro výpočet dávek předat okresní správě sociálního zabezpečení podklady pro provádění srážek z dávek nemocenského pojištění; těmito podklady se rozumí kopie exekučního příkazu a usnesení o pokračování ve srážkách ze mzdy, sdělení výše dosud provedených srážek a sdělení, jaká část základní částky nemá být okresní správou sociálního zabezpečení sražena. Pokud zaměstnavatel předal okresní správě sociálního zabezpečení údaje potřebné pro výpočet dávek již před obdržetím podkladů pro provádění srážek ze mzdy povinného a důvod pro poskytování dávky nemocenského pojištění nadále trvá, je povinen předat okresní správě sociálního zabezpečení podklady pro provádění srážek z dávek nemocenského pojištění bez zbytečného odkladu. Toto platí i pro všechny další, později obdržené listiny (například vyrozumění o nabytí právní moci).

Insolvence

Je-li podán insolvenční návrh na povinného, **má plátce mzdy i nadále povinnost provádět srážky ze mzdy na základě exekuce**. Insolvenční zákon sice stanoví, že po zahájení insolvenčního řízení nelze exekuci provést, nicméně exekuční řád jako *lex specialis* spojuje provedení exekuce až s úkony, které nastupují po právní moci exekučního příkazu. V případě exekuce srážkami ze mzdy je tak provedením exekuce zaslání srážek na účet soudního exekutora.

Po zahájení insolvenčního řízení musí proto plátce srážky ze mzdy nadále provádět a sražené částky **deponovat do rozhodnutí o insolvenčním návrhu**. V případě, že je insolvenční řízení zastaveno nebo insolvenční návrh odmítnut či zamítnut, zašle plátce deponované srážky soudnímu exekutorovi. Pokud insolvenční soud rozhodne, že povinný je v úpadku, musí se plátce pro informace ohledně zaslání sražené částky obrátit přímo na insolvenčního správce.

Poskytování součinnosti

Dle § 33 odst. 5 exekučního řádu je zaměstnavatel povinen sdělit exekutorovi na jeho písemnou žádost údaje o mzdě nebo jiném příjmu jím vypláceném, srážkách prováděných ze mzdy nebo z jiného příjmu nebo údaje týkající se pracovněprávního vztahu povinného, nároku nebo práva

povinného, na jejichž základě povinný pobírá mzdu nebo jiný příjem, a to bez zbytečného odkladů. Za nesplnění této povinnosti může soudní exekutor uložit zaměstnavateli pořádkovou pokutu.

Ohledně Stanoviska Ministerstva spravedlnosti k součinnostním dotazům soudních exekutorů na plátce mzdy povinných ze dne 14.1.2020 upozorňujeme, že toto stanovisko nepodává závazný výklad zákonných ustanovení, k němuž je oprávněn pouze soud (viz jeho bod 7.).

Povinnost poskytnout součinnost není nijak dotčena ani platností nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2016/679 (GDPR). Právním základem pro zpracování osobních údajů subjektů je plnění zákonné povinnosti a výkon veřejné moci a pro tyto účely je zaměstnavatel povinen požadované skutečnosti sdělit.

Následky nesplnění výše uvedených povinností

Jestliže plátce neprovede ze mzdy nebo jiných příjmů povinného srážky řádně a včas, provede-li je v menším než stanoveném rozsahu nebo nevyplatí-li srážky soudnímu exekutorovi bez odkladu po tom, kdy mu bylo doručeno vyrozumění, že usnesení o nařízení exekuce a exekuční příkaz nabyly právní moci, nebo kdy dospěly další měsíční částky mzdy, může oprávněný uplatnit proti plátci u soudu právo na vyplacení částek, které měly být ze mzdy povinného sraženy. Ohledně nákladů exekuce je k podání poddlužnické žaloby oprávněn i soudní exekutor.

Oprávněný se rovněž může na plátci domáhat vyplacení částek, na které by měl právo, kdyby byl plátce splnil svou povinnost oznámit, že u něj přestal povinný pracovat, vyžádat si od nově přijatého zaměstnance potvrzení o nařízených exekucích (výkonech rozhodnutí srážkami ze mzdy) a oznámit bezodkladně soudnímu exekutorovi, že byla proti nově přijatému zaměstnanci nařízena exekuce nebo výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy.

Za nesplnění výše uvedených povinností může soudní exekutor uložit plátci rovněž pořádkovou pokutu, jak bylo uvedeno výše.

Daňový bonus

Dle rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11.5.2012 sp. zn. 3 VSOL 852/2011 se daňový bonus pro účely srážek ze mzdy nezapočítává do čisté mzdy povinného pro výpočet srážek ze mzdy. Dle zákona č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu, nelze ode dne 24.4.2020 daňový bonus postihnout ani jako jinou peněžitou pohledávku.